

ČLANSTVO U EUROPSKOJ UNIJI KAO POTICAJ I OKVIR RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE

mr. sc. Hrvoje MARUŠIĆ – mr. sc. Ingrid SZABO

mr. sc. Hrvoje MARUŠIĆ, dipl. ing. pom.,
pomoćnik ministrice vanjskih i europskih
poslova, Ministarstvo vanjskih i europskih
poslova, Zagreb

mr. sc. Ingrid SZABO,
prof. njemačkog jezika i arheologije,
Uprava za europske poslove,
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova,
Zagreb

Sažetak

Tijekom cijeloga pretpristupnog razdoblja Hrvatska se pripremala za trenutak kada će aktivno i ravnopravno sudjelovati u svim procesima na razini Europske unije i već tada osjetila transformativne učinke eurointegracijskog procesa. Bez obzira na vrlo dugotrajne i zahtjevne pripreme, članstvo predstavlja velik izazov za sve društvene dionike, a posebno za državne institucije, zbog kompleksnosti, obujma i dinamike aktivnosti koje se vežu uz članstvo. Budući da je prošlo nešto više od godinu i pol dana od hrvatskog pristupanja EU, u ovom je trenutku moguće ocrtati određene trendove učinaka članstva. Uz prikaz institucionalno-zakonodavnog okvira potrebnog za funkcioniranje članica EU, u radu je navedeno nekoliko primjera uspješnog zastupanja gospodarskih, vanjskopolitičkih ili „kombiniranih” interesa Republike Hrvatske. Hrvatska je zauzela svoje punopravno mjesto za europskim stolom, naš se glas i naše mišljenje uvažava i poštuje. Osim odgovarajućeg kapaciteta nadležnih tijela javne uprave, suradnja i koordinacija među uključenim institucijama i unutar njih, kao i njihova suradnja s ostalim društvenim dionicima, od presudne su važnosti za daljnji nastavak uspješnog djelovanja u uvjetima članstva.

Ključne riječi: članstvo RH u EU, koordinacija europskih poslova, europski fondovi, bilateralni odnosi s europskim zemljama

I. UVOD

Hrvatska je članstvom u Europskoj uniji ostvarila jedan od strateški najvažnijih vanjskopolitičkih ciljeva od samostalnosti. Tijekom vrlo zahtjevnog procesa pregovora o pristupanju Europskoj uniji (EU)¹, pa i općenito tijekom cijeloga pretpristupnog razdoblja, Hrvatska se pripremala za trenutak kada će aktivno i ravnopravno sudjelovati u svim procesima na razini EU i već tada osjetila transformativne učinke eurointegracijskog procesa. Ulazak u punopravno članstvo EU donio je vrlo značajne i brojne nove mogućnosti, ali da bi one bile iskorištene potrebno je izgraditi odgovarajuće kapacitete u društvu. Bez obzira na vrlo dugotrajne i zahtjevne pripreme, članstvo predstavlja velik izazov za sve društvene dionike, a posebno za državne institucije, zbog kompleksnosti, obujma i dinamike aktivnosti koje se vežu uz članstvo.

Budući da je prošlo nešto više od godinu i pol dana od hrvatskog pristupanja EU u ovom je trenutku moguće ocrtati određene trendove učinaka članstva. Dodatno, učinke je nemoguće promatrati odvojeno od okruženja na globalnoj, europskoj i nacionalnoj razini.

Prije svega, potrebno je uzeti u obzir činjenicu da je, za razliku od država članica prošlih krugova proširenja, Hrvatska u EU ušla u trenutku kada je „euroentuzijazam” donekle oslabio, primarno zbog izvanrednih ekonomskih i vanjskopolitičkih izazova koje su rezultirale i značajnim unutrašnjim tenzijama. Rečene okolnosti, one na unutrašnjem i vanjskom planu, pokrenule su proces koji će neminovno dovesti do značajnih reformi i dubokih promjena Unije.

¹ Za analizu posebnosti pristupnog procesa vidi analizu glavnog pregovarača Vladimira Drobnjaka *Specificity of Croatia's accession negotiations and implications for EU membership* dostupnu na: http://www.etudes-europeennes.eu/images/stories/A_look_at_Croatia/ENA-vladimir_drobnjak-final_draft_011211js-FINAL.pdf

Također, potrebno je napomenuti da je Hrvatska pristupila EU u završnom razdoblju rada (bivšeg) saziva Europskog parlamenta i (bivše) Europske komisije, odnosno na kraju sedmogodišnjega proračunskog i programskog ciklusa, pa je svladavanje vrlo kompleksnih pitanja o kojima su ostale države članice raspravljale mjesecima (u nekim slučajevima i godinama), bilo dodatni izazov za Hrvatsku. Hrvatska je u promatranom razdoblju istodobno morala upravljati sredstvima programa IPA (*Instrument for Pre-accession assistance*, Instrument pretpristupne pomoći), Strukturnim fondovima za razdoblje 2007. – 2013., te razviti sustav za novu generaciju Europskih strukturnih i investicijskih fondova 2014. – 2020. (ESIF), što je otežalo i inače kompleksnu zadaću upravljanja ESIF-om.

Opisane okolnosti s jedne strane dodatno su otežale prilagodbu Hrvatske uvjetima punopravnog članstva, ali nam istodobno daju dugo traženu priliku da zajedno s ostalih 27 članica EU budemo aktivan sudionik kreiranja politika EU kojima se definiraju brojna područja života za gotovo pola milijarde državljana EU. U konačnici, to je i prilika da se ostvari primarni cilj članstva, a to su konkretne koristi za hrvatske građane.

Uz prikaz institucionalno-zakonodavnog okvira prijedloha potrebnog za funkcioniranje članica EU, u daljnjem tekstu bit će navedeno nekoliko primjera uspješnog zastupanja gospodarskih, vanjskopolitičkih ili „kombiniranih” interesa Republike Hrvatske.

Također, daje se opis određenih primjera kao rezultata punopravnog članstva u Europskoj uniji, mogućnosti za daljnje uspješno korištenje države članice u Europskoj uniji te poticaja i okvira razvoja.

2. ZASTUPANJE INTERESA REPUBLIKE HRVATSKE U OKVIRU EUROPSKE UNIJE

Uvodno je važno napomenuti da je ulaskom u članstvo EU Hrvatska prihvatila načelo dijeljenog suvereniteta, točnije da će svoje nacionalne interese, u onim područjima koja su obuhvaćena nadležnostima EU, utvrditi u okvirima zajedničkih interesa, odnosno politika EU. Unatoč tome, svaka država članica, pa tako i Hrvatska, nastoji u rečenim okvirima zastupati prvenstveno svoje interese i interese svojih građana i gospodarstva.

Interesi RH u okviru Unije ostvaruju se primarno kroz učinkovito (kvalitetno i pravodobno) artikuliranje nacionalnih stajališta, te njihovu ugradnju u pravnu regulativu EU, te na kraju primjenu regulative u nacionalnim okvirima. Iako se u javnosti najčešće govori o EU fondovima kao neposrednoj financijskoj koristi za Hrvatsku, u stvarnosti puno veće vrijednosti, u smislu potencijalnih koristi i u smislu rizika, kriju se u odredbama, paragrafima i zarezima zakonodavnih i drugih akata Europske unije koji dugoročno utječu na društveno-ekonomski razvoj država članica. Pri tome valja uvijek imati na umu da je zakonodavni ciklus na razini EU dugačak – od početka rasprave o nekom zakonodavnom prijedlogu Europske komisije do donošenja propisa i njegove konačne primjene u državi članici može proći i po nekoliko godina. Stoga se puni učinci propisa EU, pa tako i kvalitete angažmana RH prilikom definiranja tih propisa, mogu procjenjivati tek u dužim vremenskim razdobljima.

Kako bi kao mala država – do 1. studenog 2014. godine imala je sedam glasova prilikom donošenja odluka u Vijeću (1,98 % od 352 glasa), a od 1. studenog 2014. godine 0,84 % glasova, te 11 zastupnika (1,46 % od 751) u Europskom parlamentu – mogla izvršiti utjecaj, za Hrvatsku je bilo nužno uspostaviti učinkovit sustav koordinacije izrade nacionalnih stajališta. Koordinacija je

važna i u zastupanju stajališta kako bi hrvatski predstavnici u svim forumima i na svim razinama djelovali suvislo. Suradnja i koordinacija među uključenim institucijama (Vlada RH, Sabor, HR zastupnici u EP) i unutar njih, kao i njihova suradnja s ostalim društvenim dionicima, od presudne su važnosti za uspješno djelovanje u uvjetima članstva.

3. INSTITUCIONALNI OKVIR KOORDINACIJE EUROPSKIH POSLOVA

Ulazak u EU 1. srpnja 2013. zahtijevao je korjenitu prilagodbu svih instanci u smislu metodologije, a osobito dinamike donošenja odluka, tj. razvoj pravno-institucionalnog okvira koji je donio određene novine u administrativnoj i političkoj praksi u Hrvatskoj. Također, bilo je potrebno razviti oblike suradnje i vještine kako bi zastupanje nacionalnih interesa odgovorilo specifičnim zahtjevima različitih institucija EU unutar kojih hrvatski predstavnici djeluju.

U tu svrhu, razvijen je novi zakonski i institucionalni okvir kako bi se jasno utvrdile zadaće te omogućilo zajedničko djelovanje svih bitnih društvenih čimbenika, od Hrvatskog sabora, Vlade, ministarstava, do npr. znanstvenih institucija i strukovnih organizacija koje se konzultiraju u slučajevima donošenja stajališta o specifičnim pitanjima.

Zakon o Vladi RH² i Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i drugih središnjih tijela državne uprave kao osnovni zakonodavni okvir definiraju ulogu Ministarstva vanjskih i europskih poslova u koordinaciji europskih poslova. Ključna tijela osnovana novim zakonskim okvirom su Koordinacija za vanjsku i europsku politiku (KVEP)³ koja na tjednoj bazi usvaja (odno-

² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Republike Hrvatske, Narodne novine 119/14.

³ Prema Poslovniku o izmjenama Poslovnika Vlade Republike Hrvatske od 17. siječnja 2013., Narodne novine 7/13.

sno u određenim slučajevima prosljeđuje Vladi) stajališta za hrvatske predstavnike u institucijama EU te Međuresorna radna skupina za europske poslove (MRSEU)⁴ koja iste priprema. Središnju ulogu u nacionalnoj koordinaciji europskih poslova ima Ministarstvo vanjskih i europskih poslova – ministrica vanjskih poslova predsjedava KVEP-om, a pomoćnik ministrice za europske poslove upravlja sustavom koordinacije i predsjedava radom MRSEU.

Osim institucionalnog okvira u okviru izvršne vlasti, utvrđeni su i odnosi između Vlade RH i Hrvatskog sabora u području europskih poslova.⁵ U narednom razdoblju, u praksi već uspješno započeta suradnja s hrvatskim predstavnicima u Europskom parlamentu, bit će dodatno intenzivirana kako bi se povećao stupanj koordinacije pri zastupanju hrvatskih interesa.

4. KOORDINACIJA EUROPSKIH POSLOVA – KONKRETNI UČINCI

Koordinacija izrade nacionalnih stajališta Hrvatske za sastanke EU na različitim razinama odnosi se na radne skupine Vijeća, odbore stalnih predstavnika (COREPER), ministarska Vijeća (formalni i neformalni sastanci) i pripreme za Europsko vijeće. Temeljem usvojenih stajališta i okvirnih stajališta, ista se jasno preobličuju u instrukcije koje pravodobno moraju imati predstavnici Hrvatske u Bruxellesu.

Za ilustraciju učinaka najbolje služe podaci o dinamici usvajanja stajališta, kao osnovnog alata zastupanja nacionalnih interesa, pa je tako od 1. srpnja do 31. prosinca 2014. usvojeno više od 90 stajališta za Vijeća mi-

⁴ Osnovana prema Odluci Vlade o osnivanju Međuresorne radne skupine za europske poslove od 20. lipnja 2013., Narodne novine 78/13.

⁵ Zakon o suradnji Hrvatskoga sabora i Vlade Republike Hrvatske u europskim poslovima od 29. lipnja 2013., Narodne novine 81/13.

nistara, oko 170 okvirnih stajališta za radne skupine Vijeća te više od 580 stajališta za COREPER; održano je i gotovo 60 sastanaka MRSEU.

Kroz opisani sustav Hrvatska je u svim važnim područjima – od sektorskih politika do zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU – aktivno i uspješno sudjelovala u formiranju politika i propisa, zastupala svoje interese i učinila svoj glas dodatno bitnim kroz savezništva s ostalim državama članicama. U pojedinim slučajevima upravo je „malih” sedam glasova RH bilo ključno za donošenje pojedinih odluka. U nastavku možemo istaknuti nekoliko primjera djelovanja.

*CO₂ iz novoprodučenih vozila*⁶ – Kao najilustrativniji primjer dodane vrijednosti članstva u Europskoj uniji, te značenja koji može imati i država članica s malim brojem glasova, dogodio se već nekoliko dana nakon samog članstva. Naime, RH je sa svojih sedam glasova predstavljala „jezičac na vagi” u donošenju vrlo značajne odluke koja će u konačnici imati značajan utjecaj na europsku automobilsku industriju.

*Uzgoj genetski modificiranih organizama GMO*⁷ – kroz pregovore o ovom aktu, osiguralo se pravo državama članicama da ograniče ili zabrane uzgoj genetski modificiranih organizama na svojem teritoriju. Uzimajući u obzir zaštitu zdravlja i bioraznolikosti kao nacionalni interes, RH je svoj stav, u suradnji s državama članicama s kojima dijelimo stav, uspjela nametnuti kao prevladavajući.

⁶ Prijedlog Uredbe o izmjenama Uredbe br. 433/2009. koja se odnosi na Europski parlament i Vijeće o utvrđivanju standardnih vrijednosti emisija za nove osobne automobile u okviru integriranog pristupa Zajednice radi smanjivanja emisije CO₂ iz lakih komercijalnih vozila

⁷ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2001/18. u pogledu mogućnosti da država članica ograniči ili zabrani uzgoj GMO na svojem teritoriju

*Aditivi u prehrani*⁸ – U konkretnom slučaju uzajamna potpora između RH i Rumunjske rezultirala je zaštitom interesa nacionalne prehrambene industrije u obje države, pa time i očuvanjem brojnih radnih mjesta. O ovom je slučaju važno naglasiti odličnu suradnju predstavnika Vlade RH i hrvatskih članova Europskog parlamenta.

*Smanjenje potrošnje laganih plastičnih vrećica*⁹ – Europska komisija je predložila dodatne mjere radi smanjenja potrošnje laganih plastičnih vrećica. Hrvatska je uzevši u obzir vlastitu strukturu proizvođača i količinu proizvedenih vrećica, kao i godišnju potrošnju po osobi i dosad poduzete mjere radi smanjenja potrošnje, aktivno sudjelovala u izradi teksta i usuglašavanju među državama članicama te raspravi s Europskim parlamentom. Konačni kompromisni tekst usvojen je jednoglasno i sadrži elemente koje je RH zagovarala tijekom rasprave.

*Označavanje hrane*¹⁰ – U ovom je slučaju ostvarena intenzivna suradnja država mediteranskog bloka s ciljem blokiranja inicijative koja propisuje način označavanja hrane koji bi potencijalno bio nepovoljan za *image* mnogih autohtonih proizvoda mediteranskog podneblja, pa tako i hrvatskih.

Klimatsko-energetski okvir 2030. – Hrvatska je aktivno sudjelovala u raspravama o klimatsko-energetskom okviru 2030. (usvojenom na sastanku Europskog vijeća 23. i 24. listopada 2014.), temeljem intenzivnih internih konzultacija u koje su u svim fazama bili uključeni relevantni dionici, radi osiguravanja da konačni nacrt zaključaka odražava elemente bitne za RH. To je

⁸ Uredba (EZ) br. 1333/2008. Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o prehrambenim aditivima

⁹ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu radi smanjenja potrošnje laganih plastičnih vrećica.

¹⁰ Tzv. „hibridni” sustav označavanja nutritivnih vrijednosti hrane

u bitnoj mjeri i ostvareno jer su u konačni tekst uvršteni stavovi koje je RH zagovarala: indikativni cilj energetske učinkovitosti od 27 % (raniji prijedlog bio je 30 %, a spominjala se mogućnost i da cilj bude obvezujući); uspostava nove rezerve od 2 % emisijskih jedinica sustava EU-a za trgovanje emisijama za rješavanje osobito velikih dodatnih potreba za financiranjem u državama čiji je BDP po stanovniku ispod 60 % prosjeka EU-a (raniji prijedlog 1 %). Za RH je posebno važno i što je u tekstu zaključaka potvrđen dogovor o daljnjem jačanju Energetske zajednice, čiji je cilj proširenje pravne stečevine EU-a iz područja energetike na države proširenja i susjedne države, a u kontekstu zabrinutosti EU-a za sigurnost opskrbe.

Hrvatski registar brodova – Kroz intenzivne pregovore u EU institucijama, ali i bilateralno s državama članicama, dobio je status priznate organizacije za nadzor i pregled brodova sukladno EU regulativi, čime se pridružio popisu od samo deset organizacija koje na svjetskoj razini ispunjavaju kriterije predviđene zakonodavstvom EU. To je zasigurno značajno priznanje i daje poticaj za daljnji rad i razvoj. Istodobno, time se otvara mogućnost sklapanja ugovora s drugim državama članicama EU koje žele ovlastiti Hrvatski registar brodova za obavljanje nadzora i pregleda.

5. UČINCI ČLANSTVA – DODATNI PRIMJERI

Osim navedenih primjera djelovanja o okviru pripreme pravne regulative, provode se i ostali brojni ciljevi koji se izravno vežu uz gospodarstvo RH općenito, te specifično u pogledu korištenja Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) te drugih financijskih instrumenata, poput Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSI).

Prilikom pregovora o budućem višegodišnjem financijskom okviru 2014. – 2020., ostvareni su prioriteti

RH o mogućnosti produljenog trajanja provedbe projekata financiranih iz EU fondova u razdoblju od 4 godine (n+3) s godišnjom alokacijom više od jedne milijarde eura.

Vrlo značajno je uvrštavanje RH na energetska kartu Europe u smislu uvrštavanja terminala za tekući ukapljeni plin (LNG) u Omišlju i Jadransko-jonskog plinovoda (IAP) na popis prioritetnih projekata EU, čime se otvorila i mogućnost njihove realizacije uz sufinanciranje iz EU fondova.

Nadalje, potvrđen je Pelješki most putem predstudije izvedivosti kao najboljeg rješenja za povezivanje hrvatskog juga s ostatkom države, što otvara vrata za njegovo financiranje od EU.

Također, nakon temeljitih pregovora s Europskom komisijom, RH je uspjela provesti restrukturiranje brodogradilišta koja danas posluju bez nedopuštenih državnih potpora i mogu se nositi sa zahtjevima industrije i tehnološkog razvoja.

Posljedice ulaska u RH mogli su osjetiti i hrvatski potrošači. Jedan od primjera su naknade za usluge *roaminga* koje su prepolovljene, a predstavnici RH aktivno nastavljaju pregovore o potpunom ukidanju naknada za *roaming* unutar EU-a do 2016. godine.

Ulaskom u EU državljanima RH otvorile su se i mogućnosti dodatno olakšanog putovanja i boravka u državama članicama EU, kao i zapošljavanja u inozemstvu. Također, otvoren nam je pristup programima za obrazovanje i osposobljavanje. Tako je radi bolje povezanosti obrazovanja i tržišta rada, novi EU program za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport Erasmus+ omogućio RH značajno povećanje mobilnosti, ne samo učenika i studenata, nego i obrazovnog osoblja, pridonoseći time i prijenosu dobrih praksi između država članica, povećanju stručnosti te općenito modernizaciji podučavanja i učenja.

U prosincu 2014. godine industrijska proizvodnja u Hrvatskoj zabilježila je rast od 5,3 % na godišnjoj razini, najviše od početka 2009. godine, što je ujedno i četvrti uzastopni mjesec rasta. Od ulaska u EU zabilježen je dinamičan rast vrijednosti robnog izvoza. Tijekom 2014. hrvatski robni izvoz iznosio je 78,68 milijardi HRK, tj. porastao je za 8,4 % u odnosu na 2013. godinu. Najveći rast izvoza zabilježen je prema ostalim članicama Europske unije, u koje je izvoz povećan za 11,8 % u odnosu na 2013. godinu, a činio je 63,6 % ukupnog izvoza¹¹. Također je povećan i izvoz u zemlje CEFTA-e, unatoč izlasku iz te asocijacije.

Nakon elementarnih nepogoda koje su u veljači i u svibnju 2014. pogodile Gorski kotar i Slavoniju, Europskoj komisiji upućeni su zahtjevi za financijsku pomoć iz Fonda solidarnosti za naknadu dijela nastalih šteta (ukupna šteta procijenjena je na gotovo 600 mil. eura). EK je prihvatila aplikaciju HR i odobrila financiranje dijela šteta u ukupnoj vrijednosti više od 17 mil. eura, koji će početkom 2015. biti usmjereni na saniranje šteta na pogođenim područjima.

6. EKONOMSKA POLITIKA I INSTRUMENTI EKONOMSKO-SOCIJALNOG RAZVOJA

U smislu pozitivnih učinaka članstva u EU, vrlo važno je istaknuti sudjelovanje Hrvatske u Europskom semestru, godišnjem ciklusu koordinacije ekonomskih politika država članica EU, čiji je cilj ostvarivanje strateških europskih razvojnih ciljeva.

U tom okviru, Europska komisija je za RH (kao i za sve ostale države članice) definirala posebne preporuke (CSR) za provedbu potrebnih strukturnih reformi. Temeljem CSR, koje su u skladu s programom VRH, definiran je Plan provedbe specifičnih preporuka koji

¹¹ Podaci Državnog zavoda za statistiku RH

predviđa niz nužnih reformskih mjera, a koje se posebno odnose na poboljšanje poslovnog okruženja, smanjenje administrativnog opterećenja gospodarstva, upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu, borbu protiv korupcije, učinkovitiju javnu nabavu, unaprjeđenje stečajnog postupka, i dr. Osim Europskog semestra, važan je mehanizam kontrole prekomjernog deficita kojem je svrha stabilizacija i održivost javnih financija, primarno putem smanjenja proračunskog deficita maksimalne granice 3 % BDP-a, te smanjenje javnog duga na vrijednost od maksimalno (ili što bliže) 60 % BDP-a. Oba navedena mehanizma, odnosno sudjelovanje Hrvatske u njima, mogu se ocijeniti pozitivnim jer su značajno pridonijela definiranju reformskih mjera kako bi se osiguralo povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva te održivosti javnih financija.¹²

U sklopu inicijativa na EU razini radi pokretanja rasta, ulaganja i zapošljavanja, predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker predstavio je 26. studenoga 2014. u EP, detalje Paketa za radna mjesta, rast i investicije vrijednog više od 300 mlrd eura. Naime, unutar Europske investicijske banke (EIB) uspostavlja se Europski fond za strateška ulaganja (*European Fund for Strategic Investments* – EFSI), koji će raspolagati s 21 mlrd eura početnog kapitala, od čega će se 16 mlrd eura osigurati prenamjenom unutar postojećeg proračuna EU, dok će 5 mlrd eura osigurati EIB. Uloga Fonda će biti privlačenje privatnih ulaganja, a multiplikatorni učinak se procjenjuje 1 prema 15. U konačnici to bi značilo ulaganja u vrijednosti 315 mlrd eura u sljedeće tri godine.

RH je od samoga početka aktivno sudjelovala u radu Radne skupine EK, EIB-a i DČ (*Task force*) za identifikaciju održivih investicijskih projekata na EU razini, te je u prosincu 2014. dostavila svoj inicijalni popis pro-

jekata u područjima energetike, telekomunikacijske infrastrukture, zaštite okoliša, prometa, te istraživanja i inovacija. Naglasak u projektnom smislu će biti na projekte koji su atraktivni privatnim ulagačima, dakle kao privatne investicije ili investicije po JPP modelu. Kako bi se osigurala kvalitetna participacija RH u definiranju i provedbi EFSI, uspostavljena je međuresorna radna skupina za Investicijski plan EU.

7. EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI

Razdoblje 2007. – 2013. U tom financijskom razdoblju Hrvatskoj je iz pretpripravnih programa pomoći IPA i strukturnih fondova u zadnjih šest mjeseci 2013. godine, ukupno na raspolaganju 1.269.125.324,60 eura. Prema podacima Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU, stanje na dan 30. siječnja 2015. godine jest da je od navedenoga ukupnog iznosa ugovoreno 972.450.719,07 eura, dok je isplaćeno 513.267.827,15 eura. Postotak ugovaranja za navedeno razdoblje iznosi 76,62 %. U usporedbi s brojnim drugim državama u početnom razdoblju korištenja EU fondova, Hrvatska se može ocijeniti umjereno uspješnom.

Razdoblje 2014. – 2020. Europska komisija (EK) odobrila je 12. prosinca 2014. godine Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.” U tom je programu Hrvatskoj na raspolaganju 6,881 milijardi eura EU sredstava za ulaganje u rast i razvoj i to 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj, te 2,559 milijardi eura iz Kohezijskoga fonda. Najveći iznos ulaganja, više od 3,5 milijardi eura, Hrvatska će uložiti u zaštitu okoliša (vodno-komunalna infrastruktura i zbrinjavanje otpada), prometnu infrastrukturu i prilagodbu klimatskim promjenama (obrana od poplava i drugih prirodnih katastrofa). Više od 2,7 milijardi eura dodijeljeno je u pet prioriteta vezanih za konkurentnost: istraživanje i inovacije, informa-

¹² Nacionalni program reformi koji je Vlada RH donijela na sjednici 24. travnja 2014. dostupan je na http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/nrp2014_croatia_hr.pdf

cijske i telekomunikacijske tehnologije, razvoj malih i srednjih poduzeća, niskougljično gospodarstvo, te obrazovanje. Više od 45 % ukupne alokacije Europskog fonda za regionalni razvoj odnosno, ili više od 1,94 milijarde eura, bit će iskorišteno za podršku malim i srednjim poduzećima, istraživanje i inovacije.

Europska komisija odobrila je u prosincu 2014. godine i Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali” čiji je osnovni cilj rast zapošljavanja i jačanje socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je vrijednost 1,582 milijarde eura, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

Program ruralnoga razvoja ima vrijednost od 2.026 milijarde eura, a Operativni program za Ribarstvo 252.643.138 eura. Oba navedena programa su u postupku usvajanja u Europskoj komisiji.

Ostali operativni programi tiču se programa Europske teritorijalne suradnje (ETS), odnosno IPA prekogranične programe Hrvatska – Srbija (34.293.188 eura); IPA Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora (57.155.316,00 eura), zatim ETS programi prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska (46.114.193 eura), Mađarska – Hrvatska (60.824.406 eura), Italija – Hrvatska (201.357.220 eura), Program transnacionalne suradnje Središnja Europa (246.581.112 eura), program Mediteran (224.308.732 eura), Dunav (202.095.405 eura), Jadransko-jonski program transnacionalne suradnje (83.467.729 eura), Program međuregionalne suradnje INTERREG EUROPE, INTERACT, URBACT te ESPON.

8. TRGOVINSKA PITANJA

U kontekstu trgovinskih pitanja, potrebno je razlikovati unutarnju EU dimenziju i vanjsku dimenziju u okviru koje postoje različiti modeli trgovinske suradnje s državama koje nisu članice EU.

U pogledu unutarnje EU trgovine, Hrvatska je ulaskom u članstvo postala dijelom jedinstvenog tržišta u kojem je trgovina potpuno slobodna, što je već u prvoj godini značajno utjecalo na hrvatski izvoz u EU članice (ukupno povećanje izvoza na godišnjoj razini je 11,8 %). Uz jedinstveno tržište vezana je sloboda kretanja osoba koja osim pozitivnih učinaka na EU razini, može imati i određene kratkoročne negativne učinke na nacionalnu ekonomiju jer je olakšan odlazak hrvatskih građana (najčešće onih visokokvalificiranih i visokoobrazovanih), te ulazak inozemne konkurencije.

Protokol uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Europske zajednice i Republike Srbije kako bi se uzelo u obzir pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji, počeo se privremeno primjenjivati od 1. kolovoza 2014. (nakon potpisivanja 29. travnja 2008. u Luksemburgu). Navedenim protokolom izvršene su tehničke prilagodbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju na način da je omogućena daljnja liberalizacija trgovine za europske/hrvatske poljoprivredno-prehrambene proizvode na tržištu Republike Srbije uz poštovanje načela „tradicionalne trgovine”. Naime, Hrvatska je članstvom u EU preuzela trgovinske i ugovorne odnose koje Europska unija ima s trećim zemljama. Danom članstva Republika Hrvatska se povukla iz CEF-TA 2006 Ugovora.

U pogledu trgovine, važno je istaknuti da su trgovinska pitanja u isključivoj nadležnosti EU, tj. da pregovore o slobodnoj trgovini s globalnim partnerima EK vodi u ime država članica. Od trenutno aktualnih pregovora, najvažniji je svakako *Transatlantic Trade and Investment Partnership* (TTIP) koji će utvrditi trgovinske odnose između EU i SAD, a većina analiza govori da bi provedba TTIP mogla imati izravni pozitivni učinak na BDP Europske unije. Za Republiku Hrvatsku do trenutka objave ovog teksta nisu rađene analize na nacionalnoj razini.

9. UČINCI BILATERALNE SURADNJE S EUROPSKIM DRŽAVAMA

Bilateralna se suradnja s ostalim državama članicama zadnjih godinu dana odvija na znatno višoj razini koju karakterizira partnerstvo i građenje interesnih savezništava u bilateralnim odnosima i u okviru EU politika gdje se profiliraju teme od zajedničkog interesa i usuglašavaju mišljenja (npr. proširenje, regija Jugoistočne Europe, politika susjedstva, energetika). Zbog promijenjenoga političkog i pravnog statusa koji proizlazi iz članstva u EU, osim intenziteta unaprijeđen je i kvalitativni karakter bilateralnih odnosa s brojnim državama članicama.

Tako je, primjerice, uz općenito intenziviranje suradnje na političkoj razini, koordiniranim djelovanjem Vlade RH, Sabora i MVEP te VRH u Pragu, češka Vlada, nakon dugogodišnjeg zastoja, donijela odluku o alociranju 619.000 eura (za 2015. – 2016.) namijenjenih za obnovu Doma moravskih Hrvata u Jevišovci.

S nekim državama EU postoje formalizirani oblici suradnje pa se primjerice suradnja s Francuskom odvija u okviru Sporazuma o strateškom partnerstvu, a najkonkretniji primjer suradnje s (neizravnim) ekonomskim učincima su Festival Hrvatske u Francuskoj koji je održan tijekom 2012., te Festival Francuske u RH koji će se održati tijekom 2015. godine.

Međusobna podrška posebno je važna s onim državama s kojima dijelimo zajedničke interese, ali od kojih možemo naučiti kako uspješno funkcionirati u uvjetima članstva. U tom pogledu, kao posebno važna te uspješna može se istaknuti suradnja s Poljskom, te svim državama na području od Jadrana do Baltika, bilateralno i multilateralno. Očigledno je da u suradnji s rečenim državama, na područjima poput energetike, prometa i telekomunikacija te vanjske politike, možemo realizirati brojne gospodarske i sigurnosne interese Hrvatske.

Osim produbljivanja postojećih bilateralnih odnosa, poput zajedničkih komisija Republike Hrvatske s Bavarskom, Baden-Wuerttembergom ili Flandrijom, uspostavljeni su i novi formati poput Hrvatsko-njemačkog foruma, a u svakom slučaju naglasak suradnje je na gospodarstvu, znanosti kao doprinosu konkurentnosti, te mlade ljude iz poslovnog sektora i civilnog društva.

Osim navedenoga, neke države koje nisu članice EU, poput Norveške i Švicarske, participiraju u financiranju razvojnih projekata u državama članicama (po načelu koji je vrlo sličan financiranju u okviru kohezijske politike EU), pa je kroz takve instrumente za Hrvatsku osigurano 45 mil. CHF (u sklopu švicarskoga financijskog doprinosa proširenju) i 73,3 mil. HRK (u sklopu EGP financijskog mehanizma i norveškoga financijskog mehanizma za razdoblje od 2014. do 2017.).

Postoje i posebna bilateralna pitanja koja imaju izravne učinke na hrvatske građane i hrvatsko gospodarstvo. Dva različita primjera su Italija i Švicarska.

S Italijom je otvoreno pitanje TV/radio signala (nakladnici u Italiji koriste frekvencije koje prema konvenciji Međunarodne unije za telekomunikaciju pripadaju Hrvatskoj), u kojem je došlo do pozitivnoga pomaka u smislu donošenja plana za smanjenje smetnji za hrvatske mreže. U slučaju Švicarske, a nastavno na švicarski referendum protiv masovne imigracije iz veljače 2014., pregovori sa švicarskom stranom rezultirali su Deklaracijom švicarske Vlade od 30. travnja 2014. kojom su definirane mjere protiv diskriminacije hrvatskih građana u pogledu slobode kretanja osoba.

10. MAKROREGIONALNE STRATEGIJE I PROGRAMI TERITORIJALNE SURADNJE

Hrvatska aktivno sudjeluje u pripremi i provedbi makroregionalnih strategija Europske unije – Dunavske i Jadransko-jonske, unutar kojih uspješno zastupa gospodarski rast i zapošljavanje, upravljanje rizicima od prirodnih katastrofa i poticanje proširenja kao prioritetna područja suradnje. Unutar Strategije EU za dunavsku regiju (EUSDR) Hrvatska je sukoordinator u dva prioritetna područja: očuvanje bioraznolikosti, krajolika i kvalitete zraka i tla, te jačanje konkurentnosti poduzetništva i razvoj privrednih klastera. Hrvatska je u procesu konzultacija koordinirala aktivnosti oko IV. stupa („Održivi turizam”) Strategije EU za jadransko-jonsku regiju (EUSAIR), koju je usvojilo Europsko vijeće 24. listopada 2014. i službeno pokrenute u studenom 2014. na Inauguracijskoj konferenciji u Bruxellesu.

Za projekte dogovorene u okviru makroregionalnih strategija, RH će se založiti za maksimalno korištenje ESI fondova u okviru višegodišnjega financijskog okvira za razdoblje 2014. – 2020., a primarno u pet programa prekogranične suradnje i u četiri programa transnacionalne suradnje. Prema trenutnim prijedlozima programa suradnje, predviđena alokacija za Jadransko-jonski program transnacionalne suradnje 2014. – 2020. iznosi 118,15 milijuna eura (iznos uključuje ERDF, IPA i nacionalne doprinose), a za dunavski transnacionalni program 262,99 milijuna eura (iznos uključuje EU i nacionalni dio).

Zanimljivo je u ovom kontekstu spomenuti i posebne projekte kroz koje se kombiniraju razvojni elementi s elementima vanjske politike, kao primjerice Razvoj ruralnoga turizma u dalmatinskom zaleđu – Jadranska Provansa. Ovaj Program MVEP-a razrađen je kao strateški projekt u okviru IPA prekograničnoga pro-

Prostorno planiranje kao čimbenik razvoja u županijama

grama Hrvatska/BIH/Crna Gora za razdoblje od 2014/2020. Ciljevi programa su razvoj gospodarskih aktivnosti u prekograničnom području jadranskog zaleđa, kao doprinos političke stabilnosti pa time i sigurnosti za Republike Hrvatske.

11. VANJSKOPOLITIČKA I RAZVOJNA SURADNJA KAO KATALIZATOR RAZVOJA

Osim navedenih oblika suradnje, Hrvatska je sudionik ili inicijator niza političkih foruma, među kojima su najvažniji svakako proces Brdo-Brijuni, Croatia Forum i Ron Brown Forum.

Također, organizira se ili sudjeluje u organizaciji niza drugih foruma i inicijativa, više ili manje fokusiranih na gospodarske teme, ali vrlo je važno napomenuti da ishod vanjskopolitičkih inicijativa, ima značajan, iako teško precizno mjerljiv učinak na gospodarstvo Republike Hrvatske.

Primjerice, putem povećane političke stabilnosti susjedstva izravno se utječe i na:

- a) privlačnost Hrvatske kao ulagačke destinacije, i
- b) izvozni potencijal hrvatskih poduzeća.

Zalaganjem za održavanje iznosa financiranja programa IPA (korisnici države kandidati i potencijalni kandidati), Hrvatska je povećala i šanse da se hrvatski gospodarski subjekti uspješno kandidiraju kao izvođači ili dobavljači u okviru EU financiranih projekata u tim državama.

Putem projekata razvojne suradnje ili suradnje u okviru ZVSP u udaljenijim područjima, izravno se pridonosi sigurnosti hrvatskih gospodarskih subjekata na predmetnim područjima, a neizravno se poboljšavaju i uvjeti za plasman hrvatskog gospodarstva.

12. ZAKLJUČAK

Bez obzira na izazove s kojima se susrela u početnim mjesecima EU članstva, iz navedenih primjera vidljivo je da su prisutna brojna postignuća koja u najvećem dijelu ne bi bila moguća bez statusa punopravnog člana Europske unije, dok bi druga bilo neusporedivo teže postići. Nakon ostvarivanja cilja ulaska u punopravno članstvo, novi izazov za Hrvatsku je stvaranje pretpostavki za maksimiziranje pozitivnih učinaka za građane i gospodarstvo RH.

Temeljem navedenoga, posebno dostupnih konkretnih brojčanih pokazatelja, može se donijeti zaključak da je Hrvatska uspješno apsolvirala godinu i pol članstva u EU te da su već vidljive konkretne koristi za hrvatsko gospodarstvo – povećani izvoz, poboljšanje poslovne klime i rast industrijske proizvodnje izravni su rezultat punopravnog članstva u EU. U pogledu postignutih rezultata, potrebno je istaknuti da je članstvo u EU donijelo značajno čvršću pregovaračku poziciju za Republiku Hrvatsku, a u slučajevima koji su vezani uz treće države i podršku EU članica i institucija, što je u konačnici rezultiralo pozitivnim učincima za Hrvatsku.

Ocjenu uspješnosti hrvatskog članstva u EU nipošto se ne bi trebalo donositi isključivo kroz uspješnost korištenja ESIF, već temeljem pažljive analize učinaka pravnih i političkih odluka na razini EU u srednjoročnom ili dugoročnom razdoblju.

Osim gospodarskog oporavka kao apsolutnog prioriteta, predstojeći konkretni koraci za Hrvatsku su ulazak u *Schengenski prostor*, daljnje učvršćivanje u okvirima energetske politike EU, te ulazak u eurozonu, kada se za to stvore uvjeti. Osim toga, RH i nadalje nastavlja aktivno podupirati politiku proširenja EU radi stabilizacije neposrednog susjedstva kao vitalnoga nacionalnog interesa RH.

U operativnom smislu fokus će biti na daljnjem jačanju učinkovitosti i kapaciteta nadležnih institucija, s naglaskom na prioritetne *dossiere* u novom zakonodavnom i institucionalnom ciklusu EU, što kvalitetnijem uključivanju zainteresiranih dionika, te obrazovanju kao osnovnoj pretpostavci za uspješno članstvo u EU.

Bez obzira na brojne izazove s kojima se suočila u početnom razdoblju članstva, Hrvatska aktivno i ravnopravno sudjeluje u donošenju odluka i kreiranju politika u tijelima EU u najrazličitijim područjima, te uspješno zastupa vlastite interese. Hrvatska je zauzela svoje punopravno mjesto za europskim stolom, naš se glas i naše mišljenje uvažava i poštuje.

Osim odgovarajućeg kapaciteta nadležnih tijela javne uprave, suradnja i koordinacija među uključenim institucijama (Vlada RH, Hrvatski sabor, zastupnici u Europskom parlamentu) i unutar njih, kao i njihova suradnja s ostalim društvenim dionicima, od presudne su važnosti za daljnji nastavak uspješnog djelovanja u uvjetima članstva.